

saját nevére szóló ex libris készítésével a művészeket is pártfogolta. A lengyelországi Tarnówa elszármazott Lippóczy Norbert (1902–1996) gazdamérnök nevéhez fűződik a Magyar Mezőgazdasági Múzeum ex libris kollekciójának megalapozása.

Zárszó

Varjú Elemérnek a tanulmányom első felében felvetett, az ex libris gyűjtés, kiállítások hasznára vonatkozó gondolataira reflektálva: az ex libris gyűjtés, a műfajt népszerűsítő kiállítások, katalógusok, egyesületek, kongresszusok, a könyvszeretők és művészettörténeti, művelődéstörténeti kutatások mind újabb és újabb aspektusból világítják meg a könyvjegy műfaját, tágabb körű értelmet és funkciót adva e grafikai lapoknak. Másrészt újabb bizonyítékait szolgáltatják a műfaj életképességének, tematikai és technikai sokrétűségének. A tanulmányban is bemutatott possessorok, ex libris gyűjtők széles köre igazolja az ex libris iránti igény folyamatos meglétét a XVI–XXI. század során. Könyvjegyeink értékek őrzői, a múlt tanúi, a kulturális emlékezet részei. Képesek tükrözni a korstílust, a művészt, a rá jellemző technikát, ill. a megrendelőt és az ő attribútumait, foglalkozását, hobbját. Betekintést adnak történelmünk jeles napjaiba, eseményeibe, portrékon követhetjük nyomon művelődéstörténetünk kiválóságait. Ezért fontos az ex librisek gyűjtése és készítése, ill. művészeti vonatkozásaik mellett a gyűjtők, könyvjegytulajdonosok oldaláról való minél behatóbb vizsgálata.

V. Tóth Kornélia

MEGKÉRDEZTÜK

Ünnepi beszélgetés a 80 esztendőes Palásthy Lajossal

Még a 80-as évek elején dr. Arató Antal szerkesztő tagtársunk ötlete alapján indult meg a „Megkérdeztük” sorozat. Ő azt javasolta, hogy a végén az összes interjút összehasonlítsuk, ami majd nagyon érdekes csemege lesz. De mikor lesz az utolsó? Talán most.

Kedves Lajos, mivel a műszaki diplomások nem igen szaporítják a kisgrafika gyűjtők táborát, kérlek mondd el, hogy mikor és miért szántad rá magad erre a szép hobbira, hiszen gépészmérnök vagy!

Valóban, 1956-ban gépészmérnöki oklevelet, 1966-ban pedig finommechanikai szakmérnöki oklevelet szereztem. A kezdet 1959-re nyúlik vissza, amelynek történetét a KISGRAFIKA 1973/3. számában meg is írtam. Itt most röviden: Munkahelyemen, a Budapesti Rádiótechnikai Gyárban, együtt dolgoztam Sós Zsigmonddal, aki később emigrált és Németországban szép műszaki, valamint grafikus pályát futott be. Zsigmond akkor rézkarc készítést tanult Kaveczky Zoltán grafikusnál, aki 1959. április 29-én elvitte őt a KBK alakuló összejövetelére. Másnap Zsiga behozott egy csomó szép ex librist, melyeket az összejövetelen kapott. Nekem azonnal megtetszett ez az érdekes és szép tevékenység, az ex libris gyűjtés. A májusi összejövetelre már én is elmentem, és ez megerősített engem abban, hogy ezzel foglalkozni fogok. Az első nevemre készült cserelapot Kaveczky Zoltán készítette, a következőt, egy karácsonyi alkalmi grafikát Drahos István. Innen, hogy úgy mondjam, nem volt tovább megállás.

Mennyi ex libris és alkalmi grafika készült a nevedre?

Kb. 140 lap, ebből 12 rézkarc. Főleg ex librisek, de sok karácsonyi lap is. Régi gyűjtők példája nyomán udvariassági sorozat is készült. Ezeket Fery Antal és Csiby Mihály készítették. Ilyen például a „Szívből gratulálnak Palásthyék”, vagy a „Kedves jókívánságokat halásan köszönik Palásthyék”. Varga Nándor Lajos irányította rá a figyelmet a vers és grafika együttes megjelenítésére mint lehetőségre. Stettner Béla egyik nevemre készített ex librise úgy lett kinyomtatva, hogy a szemközti oldalra egy Babits vers részlete került.

Köztudott, hogy akik jelenleg gazdag gyűjteménnyel rendelkeznek, többnyire évtizedekig – nem kis anyagi áldozattal – csináltatták a lapjaikat. Bel- és külföldön csak ilyen módon lehetett nivós csereélelet folytatni. Nagyon érdekel, hogy hány lapból áll a gyűjteményed?

Kb. 50 000 darabból, hiszen 1959 óta gyűjtök, ha nem is mindig egyforma intenzitással. Az 1980-as években vétel útján bővült az állomány, a Pinterits Tibor-féle gyűjtemény útján. Ezt meg is írtam a KISGRAFIKA 84/1-2. számában. Már nagyon régóta a beérkező lapokról nyilvántartást vezetek, leltári számmal látva el azokat. (Ez azonban nem teljes!) Ennek révén sok lapról meg tudom mondani, kivel és mikor cseréltem.

Van-e kedvenc művészed?

Ezt nem mondhatnám. Minden grafika tetszik, ha gondos, szép kivitelezésű. Szeretem a fegyelmezett vonalvezetést, a szépen, jól olvashatóan metszett betűk alkalmazását. A szimbólumokat alkalmazó Csiby Mihály is ide sorolható.

Választottál-e kedvenc témakört?

Talán a családtörténettel kapcsolatos lapok lehetnének ilyenek. Sok művész készített nekem ilyeneket: Fery Antal, Jorga Ferenc, Petry Béla, Sólyom Sándor, Vincze László, remélem nem felejtettem most ki valakit. Szeretem a természetet, a szép tájakat ábrázoló ex libriseket.

O. Premstaller, X6 (1993), 25×30

Vecserka Zsolt fametszete, X1 (2010), 108×84

Szerinted miért vállal most kevés grafikus ex libris készítést?

Azt gondolom, főleg azért, mert ezen nem lehet eleget keresni, pedig a csere folyamán az ex libris mint a névjegyük szerepel, s ezáltal ismertségük jut el sokakhoz.

Mi a véleményed a csereélet hanyatlásáról?

Egyrészt a gyűjtők sem rendelnek, másrészt ezt is, mint a bélyeggyűjtést, háttérbe szorítja a számítógép, az internet. Pedig a Facebookon megnézni egy grafikát távolról sem egyenlő azzal, ha kézbe foghatom a gyűjteményemben.

Mely belföldi találkozókra vettél részt?

Szegeden több esetben is rendeztek országos találkozót, ezeken mindig ott voltam. Nagy tömegeket mozgatót meg, volt, amelyik több napos volt.

Az 1970-es, 80-as években számos vidéki városban is voltak nagyszabású összejövetelek, ezek egy kisebb részén magam is megjelentem. A szombathelyi találkozón nem tudtam részt venni, amit nagyon sajnállok.

A „Ceglédi Ősz” mindenkor eseményszámba ment, Nagy László Lázár és Piroska asszony szíves vendégszeretettel fogadtak.

Bár nem tartozik a belföldi találkozók sorába, megemlítem dr. Semsey Andorék ún. „harmadik szerda”-i összejövetelét, melyet budai szalonjukban tartottak. Ezen Ila asszony és a Bandi gondoskodtak a tartalmas programról. Sokszor megjelent akkori elnökünk, Fery Antal és neje, Valéria asszony. Vidékről, gyakran Erdélyből, de máshonnan is jöttek érdekes vendégek, pl. Amerikából Lippóczy Miklós.

Hány külföldi kongresszuson voltál, hol és mikor?

Ezeket könnyebb számon tartani. Ott voltam családostul a Weimarban rendezett nemzetközi kongresszuson. Részt vettem az Utrechtnben megtartottn. De inkább csak az utóbbi évek kongresszusain voltam jelen: Frederikshavenben (Dánia), Welsben (Ausztria), Nyonban (Svájc), továbbá Pekingben és Isztambulban. Mindegyik nagyon élménydús volt. Két ízben Bálint Ferencel az osztrák gyűjtők összejövetelén is ott voltam.

Ürmös Péter litográfiája, L, 1991, 25×70

Tudjuk, hogy a közelmúltban a finn vendégekkel Budapesten jól sikerült találkozó zajlott. A nyáron a Finnországban rendezendő kongresszusra készül-e?

Szándékozom részt venni rajta, remélem nem jön közbe semmi, ami meghiúsítaná.

Most illetlenül kíváncsiskodom. Mi lesz a sorsa a gyűjteményednek?

Tulajdonképpen egy gyűjteménynek négy sorsa lehet: vagy az utódok bosszankodva a kukába dobják, ill. elégetik, vagy eladják, vagy egy közintézménynek felajánlják, vagy valamilyen családtag folytatja a gyűjtést. Esetemben az utóbbinak van a legnagyobb esélye, hiszen sok támogatást kapok már most is. A felsorolt első lehetőség teljesen kizárt! Az ugyanis kultúráltság kérdése.

Kondíciót hogyan őrizted meg?

Valóban, hál' Istennek, 80 éves korom ellenére elég jó egészségi állapotban vagyok. Köszönhető ez valószínűleg annak is, hogy sohasem dohányoztam s a dohányfüstös helyeket is kerültem. Ügyelek a rendszeres étkezésre. Azonkívül örömet lelem a természetjárásban, szeretek kirándulni, jó levegőn lenni.

E fenti sorokat olvasva az életkorodon sokan csodálkoznak, mert jó néhány évet letagadhatnál. Hallottam, hogy a lakásodnak jelentős hányadát elfoglalja a temérdek újság, könyv, irat és egyéb KBK-t érintő papírnemű. A KBK titkári teendőket szívesen végzed?

Igen változatos, sok elfoglaltságot ad a titkári tevékenység. Gondoskodni arról, hogy lapunk időben megjelenjen változatos írásokkal és grafikákkal. Ebben a szerkesztőbizottságé a fő érdem. Ide tartozik az is, hogy a nyomdából el kell hozni a kb. 18 kg súlyt jelentő újságunkat (segítségem ehhez Harmath Gábor). Biztosítani kell, hogy postai úton tagjaink mielőbb megkapják. A budapestieknek Szanka Rózsa és Harmath Gábor személyesen viszik el, ha az illető nem tudott az összejövetelünkre eljönni.

Meg kell szervezni a budapesti csoport programját, és levezetni az összejöveteleket.

Pénzügyi téren egyrészt figyelni a pályázati lehetőségeket, azokra a pályázati anyagot összeállítani. Ezeket ma már csak elektronikus formában lehet, papíralapon nem. Ebben dr. Kas Iván szokott műszaki segítséget nyújtani. Sajnos sok pályázatunk elutasításra kerül.

A tagdíjjal esetleg elmaradókat figyelmeztetni. Ugyanakkor leszögezhető, hogy a tagdíjfizetési morál igen jó.

Többször és több helyen is rendezünk grafikai kiállításokat, ezek szervezésében többek között Kóhegyi Gyula és Kerékgyártó László jeleskedik.

Megfigyelhető, hogy a több évtizeddel ezelőtti helyzethez képest az adminisztrációs feladatok állandóan növekednek. Nemcsak az adóbevallást vagy a kötelező éves statisztikai jelentést értem ez alatt, hanem a pályázatokhoz szükséges néha öt-hat helyről beszerzendő igazolásokat is, függetlenül attól, nyerünk-e a pályázaton. Egyébként szívesen végzem, noha nyilvánvaló, hogy a mai nyitott világban nem lehet mindenkinek a kedvére tenni. Sok feladatot ró rám a honlapunk is, de bármennyire nem szeretem az internetet, ez ma már követelmény.

A 80. születésnap nem kis állomás az ember életében. Ezért engedd meg, hogy a KBK tagság és a magam nevében – a legjobb kívánságokkal – szívből köszöntselek!

Áruld el, mi a legnagyobb kívánságod?

Az, hogy a tagság megfiatalodjon, és az egyesület érje meg a 100 éves jubileumát!

Egyetértünk, így legyen!

Szászné Mara

Várkonyi Károly grafikája, Op. 1207, 60×120